

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2020

9

Redakcja
Jacek Gudowski
Karol Weitz
Maciej Machowski

Współpraca
Agata Dimmich, Katarzyna Gębala
Kamila Lipińska, Radosław Nowaczewski
Anna Tomasiuk, Konrad Wróblewski
Arkadiusz Turczyn, Jakub Turczyn
Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Finansowego we wniosku z dnia 29 kwietnia 2019 r., RF/117/19/TML/ALD, zagadnienia prawnego:

„Czy poszkodowanemu, który doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, przysługuje na podstawie art. 444 § 1 k.c. odszkodowanie z tytułu kosztów opieki sprawowanej nad nim nieodpłatnie przez osoby bliskie?”

podjął uchwałę:

Poszkodowany, który doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, może domagać się na podstawie art. 444 § 1 k.c. odszkodowania z tytułu kosztów opieki sprawowanej nad nim nieodpłatnie przez osoby bliskie.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 22 lipca 2020 r., III CZP 31/19, D. Zawistowski, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, M. Koba, G. Misiurek, W. Pawlak, A. Piotrowska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 10 stycznia 2019 r., I ACa 861/18, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku porozumienia wekslowego przyznającego wierzytelowi prawo do dowolnego określenia terminu płatności weksla, bez wskazania najpóźniejszej daty, jaka może być wpisana jako termin płat-

ności, uzupełnienie weksla niezupełnego datą płatności nieodpowiadającą dacie wymagalności zabezpieczonego roszczenia, w szczególności jakkolwiek datą późniejszą, należy uznać za uzupełnienie zgodne z zawartym porozumieniem?”

podjął uchwałę:

Porozumienie wekslowe, w którym wskazano, że wierzyciel może opatrzyć weksel gwarancyjny *in blanco* datą płatności według swego uznania, nie upoważnia do uzupełnienie weksla datą płatności przypadającą po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego.

(uchwała z dnia 17 lipca 2020 r., III CZP 72/19, D. Zawistowski, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 4 czerwca 2019 r., II Ca 631/18, zagadnienia prawnego:

„Czy świadczenie wypłacane przez ubezpieczyciela konsumentowi – ubezpieczającemu na podstawie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w związku z rozwiązaniem umowy przez ubezpieczającego przed upływem terminu, na który umowa została zawarta (tj. przed upływem okresu ubezpieczenia), które w umowie nosi miano świadczenia wykupu i które stanowi określony w umowie procent środków zgromadzonych przez ubezpieczającego na prowadzonym dla niego rachunku, jest świadczeniem głównym umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.?”

podjął uchwałę:

Świadczenie wypłacane przez ubezpieczyciela w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym nie jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 385 1 § 1 zdanie drugie k.c.

(uchwała z dnia 17 lipca 2020 r., III CZP 75/19, D. Zawistowski, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 12 września 2019 r., I ACa 976/18, zagadnienia prawnego:

„Czy zgłoszenie ubezpieczycielowi zdarzenia objętego ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej przerwało na podstawie art. 819 § 4 k.c. bieg przedawnienia w stosunku do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, odpowiedzialnego za ubezpieczyciela sprawy w ramach zadań określonych w art. 51 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 4 pkt 1 i art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (jedn. tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 ze zm.), co do roszczeń niezgłoszonych w postępowaniu likwidacyjnym prowadzonym wcześniej przed ubezpieczycielem sprawy, lecz wpływających ze zgłoszonego zdarzenia?”

podjął uchwałę:

Zgłoszenie ubezpieczycielowi zdarzenia objętego ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej przerywało w stosunku do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego – na podstawie art. 819 § 4 k.c. w związku z art. 51 ust. 4 pkt 1 i art. 4 pkt 1 oraz art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (jedn. tekst: Dz.U. z 1996 r., Nr 11 poz. 62 ze zm.) – bieg terminu przedawnienia roszczeń niezgłoszonych w postępowaniu prowadzonym przed ubezpieczycielem sprawy, lecz wpływających ze zdarzenia wyrządzającego szkodę.

(uchwała z dnia 6 sierpnia 2020 r., III CZP 76/19, G. Misiurek, M. Koba, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 28 czerwca 2019 r., II Cz 931/19, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w przypadku odłączenia części nieruchomości i założenia dla tej części nowej księgi wieczystej w wyniku sprzedaży dokonanej przez syndyka masy upadłości w trybie art. 313 ust. 1 Prawa upadłościowego, na wniosek obejmujący żądanie odłączenia części nieruchomości bez

obciążeń, wierzyciel hipoteczny, którego hipoteka nie została ujawniona w nowo założonej księdze wieczystej, będzie uprawniony do zaskarżenia braku wpisu hipoteki łącznej w tej księdze wieczystej, z powołaniem na błędne zastosowanie art. 76 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w związku z art. 313 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego;

2. czy dla prawidłowego dokonania wpisu polegającego na założeniu nowej księgi wieczystej w przypadku odłączenia części nieruchomości i założenia dla tej części nowej księgi wieczystej w wyniku sprzedaży dokonanej w trybie art. 313 ust. 1 Prawa upadłościowego, przy uwzględnieniu wniosku obejmującego żądanie odłączenia części nieruchomości bez obciążeń, wymagane jest podanie jako podstawy wpisu, obok odpowiednich dokumentów, także art. 313 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego?”

podjął uchwałę:

Skarga wierzyciela hipotecznego na niedokonanie z urzędu wpisu hipoteki do księgi wieczystej podlega odrzuceniu także wtedy, gdy do założenia tej księgi doszło na skutek wniosku o bezobciążeniowe odłączenie części nieruchomości sprzedanej w postępowaniu upadłościowym (art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2204, w związku z art. 313 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1228).

(uchwała z dnia 6 sierpnia 2020 r., III CZP 77/19, G. Misiurek, M. Koba, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z dnia 23 września 2019 r., I ACa 1119/16, zagadnienia prawnego:

„Czy podmiot będący świadczeniodawcą usługi dostępu do internetu, tj. podmiot związany tajemnicą telekomunikacyjną na podstawie art 160 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800 ze zm.) jest uprawniony do odmowy przedstawienia danych osobowych abonenta tej usługi w sprawie o naruszenie dóbr

osobistych, jeżeli to właśnie treści prezentowane za pośrednictwem Internetu mogą stanowić podstawę tego naruszenia i czy w tym przypadku podstawą udostępnienia tych danych na żądanie sądu cywilnego jest art. 159 ust. 2 punkt 4 ustawy – Prawo telekomunikacyjne?”

podjął uchwałę:

Sąd jest uprawniony – na podstawie art. 159 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2460 ze zm.) – do zażądania od podmiotu związanego tajemnicą telekomunikacyjną informacji pozwalających zwerfikować twierdzenie powoda, że czynu naruszającego dobra osobiste dopuścił się pozwany w sprawie.

(uchwała z dnia 6 sierpnia 2020 r., III CZP 78/19, G. Misiurek, M. Koba, M. Romańska)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 64/20

„1. Czy umowa ubezpieczenia na życie zawarta z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w której elementem dominującym jest część inwestycyjna jest ważna także wtedy, gdy element ochronny ubezpieczenia dający gwarancję określonego przysporzenia na wypadek zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego może zostać oceniony jako nieistotny;

2. czy fakt, iż toczyło się już postępowanie, w którym uznano za abuzywne niektóre z postanowień umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (tj. wyłącznie w zakresie tzw. opłaty likwidacyjnej) ma znaczenie dla innego toczącego się postępowania z udziałem tych samych stron, w którym dla uwzględnienia roszczenia zapłaty decydujące znaczenie ma uprzednia ocena ważności lub nieważności umowy (art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 9 czerwca 2020 r., II Ca 1052/19, P. Jarmundowicz, P. Gruszczyńska-Michurska, J. Bojko)

Zgodnie z art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego; przekroczenie przez strony zasady swobody umów poprzez naruszenie wymienionych kryteriów skutkuje nieważ-

nością umowy lub jej części. Znaczenie ograniczenia swobody umów związane z właściwością (naturą) stosunku zobowiązaniowego nie zostało do tej pory w pełni wyjaśnione. Sąd Okręgowy uznał, że na tle wykładni postanowień umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym możliwe są dwa przeciwne stanowiska.

Według jednego stanowiska, powstaje wątpliwość dotycząca ważności zawartej między stronami umowy jako sprzecznej z właściwością stosunku prawnego. Dla istnienia umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym niezbędna jest także realizacja celu związanego z ochroną ubezpieczeniową. Stwierdzenie niezrealizowania przez umowę funkcji ochronnej wobec wprowadzenia do niej postanowień stwarzających jedynie pozór, fikcję udzielenia ochrony ubezpieczeniowej w zakresie nieinwestycyjnej części umowy, determinuje wniosek o nieważności umowy w zakresie jej części ubezpieczeniowej. Eliminacja z umowy, z powodu nieważności, postanowień odnoszących się do ochrony ubezpieczeniowej, które stanowiły składniki przedmiotowo istotne tego rodzaju czynności prawnej, powoduje skutek w postaci nieważności całej umowy.

Zgodnie z drugim stanowiskiem, umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym są ważnie zawarte. Żaden przepis prawa krajowego i unijnego nie reguluje stosunku wysokości składki przeznaczonej na element „ochronny” umowy do części składki przeznaczonej na element związany z inwestowaniem kapitału. Jeżeli element inwestycyjny jest dominujący w takim stopniu, że nie można równorzędnie traktować obu elementów umowy, ubezpieczeniowego i inwestycyjnego, nie ma podstaw do przyznania decydującego znaczenia dla ważności całego stosunku prawnego elementowi *stricte* ubezpieczeniowemu, tj. ponoszeniu ryzyka przez ubezpieczyciela, skoro sednem całej konstrukcji umowy było uzależnienie wysokości świadczeń od wyniku ekonomicznego.

Z wypowiedzi judykatury wynika, że w kolejnej sprawie, która wykazuje związek ze sprawą poprzednią, sąd ma obowiązek przyjąć, iż istotny z punktu widzenia zasadności żądania aspekt kształtował się tak, jak rozstrzygnięto w prawomocnym wyroku. Powaga rzeczy osądzonej rozciąga się również na motywy wyroku, w takich granicach,

w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne do określenia jego zakresu. Jeżeli zachodzi związanie prawomocnym orzeczeniem sądu i ustaleniami faktycznymi, które legły u jego podstaw, niedopuszczalne jest w innej sprawie o innym przedmiocie dokonywanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną sprawą. Rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza taki stan prawny, jaki z niego wynika, sądy zaś rozpoznające między tymi samymi stronami inny spór muszą przyjmować, że dany aspekt prawny kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku. Z orzecznictwa wynika, że mocą wiążącą nie są objęte rozstrzygnięcia o zasadności zarzutów podnoszonych przez pozwanego, np. zarzutu potrącenia, zatrzymania albo nieważności lub bezskuteczności umowy; kwestie te mogą być przedmiotem odmiennego osądu w późniejszych sprawach. Przy przyjęciu pierwszego stanowiska to, że sąd w innym postępowaniu orzekł w przedmiocie abuzywności niektórych postanowień umowy (tylko w zakresie opłaty likwidacyjnej), przesądzałoby ważność umowy w jej pozostałej części. W takim przypadku nie można byłoby ocenić ważności umowy inaczej niż w sprawie, w której rozstrzygana jest abuzywność tylko niektórych postanowień umowy. Przyjęcie drugiego stanowiska umożliwiałoby ocenę ważności całej umowy, pomimo uprzedniego rozstrzygnięcia o abuzywności tylko niektórych jej postanowień.

A.T.

*

III CZP 66/20

„Czy w sytuacji, gdy poszkodowany dokona naprawy uszkodzonego samochodu tzw. systemem gospodarczym bądź zapłacona przez niego cena za naprawę zleconą warsztatowi nie zostanie powiększona o podatek VAT, należne mu odszkodowanie od ubezpieczyciela sprawcy szkody z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego mimo to powinno objąć stawkę podatku od towarów i usług?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 3 lipca 2020 r., II Ca 158/20, T. Żak, A. Szymanowska, R. Kubiak)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r., III CZP 150/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 144), z której wynika, że odszkodowanie przysługujące na podstawie umowy ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego za szkodę powstałą w związku z ruchem tego pojazdu, ustalone według cen części zamiennych i usług, obejmuje kwotę podatku od towarów i usług w zakresie, w jakim poszkodowany nie może obniżyć podatku od niego należnego o kwotę podatku naliczonego. Wskazał, że podobne stanowisko było zajmowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego już wcześniej, m.in. w uchwale z dnia 15 listopada 2001 r., III CZP 68/01 (OSNC 2002, nr 6, poz. 74) oraz w wyrokach z dnia 20 lutego 2002 r., V CKN 908/00 (Izba Cywilna 2002, nr 5, s. 45) i z dnia 7 sierpnia 2003 r., IV CKN 387/01 (niepubl.). W Sądzie Najwyższym zapadały również orzeczenia, w których zajmowano stanowisko, iż uwzględnienie podatku od towarów i usług w odszkodowaniu jest zasadne pod warunkiem rzeczywistego poniesienia tego kosztu (np. w wyroki z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 193/00, niepubl., oraz z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 415/00, niepubl.).

Omawiając uchwałę z dnia 17 maja 2007 r., III CZP 150/06, która miała przeciąć rozbieżności w judykaturze, Sąd Okręgowy zauważył, że z jednej strony mocno zaakcentowano w niej, iż późniejsze naprawienie albo nienaprawienie rzeczy nie ma znaczenia dla określenia wysokości przysługującego odszkodowania (w tym również powiększenia go o cenotwórczy podatek od towarów i usług), z drugiej jednak strony nadał znaczenie prawne naprawieniu pojazdu systemem gospodarczym przez poszkodowanego niebędącego podatnikiem podatku od towarów i usług, powodującemu, że odszkodowania nie powinno się powiększać o stawkę podatku.

Według Sądu drugiej instancji, ta niekonsekwencja miała wpływ na to, że w orzecznictwie sądów powszechnych ciągle utrzymuje się rozbieżność co do ujmowania w odszkodowaniu podatku od towarów i usług w sytuacji, w której poszkodowany naprawił rzecz tzw. systemem gospodarczym albo zlecił naprawę warsztatowi, który nie dolicza podatku do ceny (np. prowadzącemu działalność w tzw. szarej strefie i unikającemu płacenia podatków).

Sąd Okręgowy stwierdził, że ujmowanie podatku od towarów i usług jako elementu odszkodowania jest logiczną konsekwencją zastosowania

metody hipotetycznej restytucji, za którą konsekwentnie opowiada się Sąd Najwyższy. W związku z tym zakwestionowanie możliwości uwzględnienia podatku od towarów i usług w odszkodowaniu po dokonaniu naprawy pojazdu systemem gospodarczym, a w każdym razie bez poniesienia podatku od towarów i usług, prowadziłoby w istocie rzeczy do zanegowania metody hipotetycznej restytucji.

Z kolei abstrahowanie od okoliczności, że poszkodowany nie poniósł i nigdy nie poniesie podatku od towarów i usług, skutkuje nieuzasadnionym wzbogaceniem poszkodowanego, co ewidentnie kłóci się z zasadą pełnego odszkodowania.

A.Z.

*

III CZP 67/20

„Czy na podstawie art. 67 ust 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego możliwym jest domaganie się orzeczenia przez sąd sporządzenia nowego aktu urodzenia, po uprzednim prawomocnym obaleniu domniemania ojcostwa męża matki, czy też takie rozstrzygnięcie może zapaść jedynie w postępowaniu o obalenie domniemania ojcostwa, jak i czy w przypadku twierdzącej odpowiedzi w takim postępowaniu winien brać w charakterze uczestnika postępowania mężczyzna w stosunku, do którego ojcostwo zostało zaprzeczone?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 lipca 2020 r., XI 1 Ca 715/19, R. Kaczanowski, A. Rejman, P. Wicherek).

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w przypadku zaprzeczenia ojcostwa w stosunku do dziecka ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego nie stwarzała możliwości sporządzenia dla niego nowego aktu urodzenia. Taką podstawę prawną dał dopiero art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego.

Stosunkowo krótka praktyka stosowania tego przepisu utrwaliła kontrowersyjny pogląd, przyjmowany przez niektóre urzędy stanu cywil-

nego, że domaganie się sporządzenia nowego aktu urodzenia może mieć jedynie miejsce w toku sprawy o obalenie domniemania ojcostwa męża matki. Zwolennicy zwężonej interpretacji art. 67 ust. 1 Prawo o aktach stanu cywilnego z 2014 r. upatrują w analogii do art. 72 ust. 2 tego Prawa, zgodnie z którym na wniosek przysposabiającego, a za zgodą przysposobionego, który ukończył lat 13, albo na wniosek przysposobionego, a za zgodą przysposabiającego, sąd opiekuńczy może postanowić o sporządzeniu dla przysposobionego nowego aktu urodzenia (por. także art. 71 ust. 1 oraz art. 62).

Analiza powołanych przepisów może dostarczyć argumentów *a contrario* jako przemawiających za odrębnym postępowaniem w zakresie rozpoznania wniosku o sporządzenie nowego aktu urodzenia, gdy obalono domniemanie ojcostwa męża matki, przepisy te bowiem przemawiają za łącznym rozpoznawaniem takich wniosków w toku przysposobienia lub będącego wynikiem wydania takiego aktu stanu cywilnego co do kręgu osób określonych w art. 62 Prawo o aktach stanu cywilnego.

Jak podkreślił Sąd Okręgowy, wykładnia językowa, logiczna i celowościowa art. 67 ust. 1 Prawo o aktach stanu cywilnego nie prowadzi do konkluzji, że ma to być wniosek rozpoznany wyłącznie w toku postępowania o obalenie domniemania ojcostwa męża matki. Ustawodawca nie użył np. sformułowania „obalając domniemanie ojcostwa męża matki sporządza się nowy akt urodzenia”, co niewątpliwie wskazywałoby, że ma się to stać w procesie o zaprzeczenie ojcostwa, lecz sformułowania „w przypadku obalenia domniemania”. Sąd drugiej instancji podniósł również, że w omawianym przepisie zawarto sformułowanie „sąd opiekuńczy tak postanowi”, a nie „orzeka”, co wskazuje na tryb nieprocesowy rozpoznania takiego wniosku, a więc nie w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa.

W razie podzielenia poglądu o możliwości rozpoznania wniosku o sporządzenie nowego aktu urodzenia w drodze odrębnego postępowania, zdaniem Sądu Okręgowego, pojawia się problem kręgu uczestników takiego postępowania. W ocenie tego Sądu, nie można odbierać interesu prawnego mężczyźnie, w stosunku do którego ojcostwo zostało zaprzeczone, jego bowiem interes prawny jest tożsamy z interesem ojca biologicznego.

A.Z.

III CZP 68/20

„1. Czy zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji mieszczące się obecnie w katalogu orzeczeń wymienionych w art. 394^{1a} § 1 k.p.c., a zapadłe w czasie gdy sprawa rozpoznawana była stosownie do art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) w oparciu o przepisy w brzmieniu sprzed nowelizacji, rozpoznaje inny skład sądu pierwszej instancji,

a w przypadku odpowiedzi pozytywnej,

2. czy wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązującym do rozliczenia podatku od towarów i usług przyznawane w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 536) podlega podwyższeniu o kwotę podatku od towarów i usług?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 lipca 2020 r., XX Gz 103/20, M. Gałązka, M. Iwańska, P. Kielkiewicz)

Sąd Okręgowy, mając na względzie systematykę przepisów przejściowych ustawy z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469), stwierdził, że możliwe jest przyjęcie stanowiska, iż w sprawach wskazanych w art. 11 ust. 1 wszystkie zażalenia od postanowień sądu pierwszej instancji, które zostały wydane przed zakończeniem postępowania w danej instancji, powinny być rozpoznawane przez sąd drugiej instancji. Zgodnie z utrwalonym poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym na tle art. 149 ust. 1 u.k.s.c., należałoby przy tym przyjmować, że zakończenie postępowanie w danej instancji następuje z chwilą wydania orzeczenia kończącego (merytorycznie lub niemerytorycznie) postępowanie w sprawie w tej instancji. Jeżeli to nie nastąpiło, to sprawa jako całość nadal ma być rozpoznawana na podstawie przepisów w brzmieniu dotychczasowym. Samo wniesienie zażalenia wszczyna postępowanie o charakterze kontrolnym, ale nie wszczyna odrębnej sprawy (uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia

5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122). Sąd drugiej instancji przestrzegł przed mogącym się pojawiać dualizmem, polegającym na tym, że postępowanie główne toczy się na podstawie dotychczasowych przepisów, a postępowanie incydentalne (zażalenio-we) na podstawie przepisów nowych, choćby nawet stosowanych w ograniczonym zakresie.

Można jednak przyjąć odmienną interpretację, kierując się brzmieniem art. 9 ust. 4 ustawy nowelizującej, zgodnie z którym do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Wolą ustawodawcy było pozostawienie stosowania ustawy dawnej jedynie do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie nowelizacji. Interpretacja taka byłaby zgodna z ogólnym założeniem ustawodawcy, aby przepisy ustawy nowej objęły także sprawy będące w toku, co w jego ocenie przyczyni się do usprawnienia postępowania sądowego.

Odnosząc się do drugiego zagadnienia, Sąd Okręgowy podkreślił, że w treści obowiązującego rozporządzenia nie ma przepisu, który był zawarty w § 1 ust. 3 poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 1476), przewidującego, iż wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązującym do rozliczenia podatku od towarów i usług powinno być podwyższone o kwotę podatku od towarów i usług. Wskazał na występujące w tym zakresie rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych.

M.M.

*

III CZP 69/20

„Czy do rozpoznania wniesionego po dniu 7 listopada 2019 r. zażalenia na zarządzenie przewodniczącego w sądzie pierwszej in-

stancji o zwrocie wniosku o udzielenie zabezpieczenia właściwy jest sąd, w którym wydano zaskarżone zarządzenie?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 lipca 2020 r., XX Gz 21/20, M. Gałązka, M. Iwańska, A. Zborzyńska)

Sąd Okręgowy wskazał, że ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) wprowadziła w art. 741 § 1 i 2 k.p.c. zasadę, iż zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów. W przypadku zażaleń na decyzję merytoryczną wydaną w postępowaniu zabezpieczającym obowiązuje więc zażalenie poziome, mimo posłużenia się nieco innym sformułowaniem, gdyż w art. 394^{1a} § 1 k.p.c. jest mowa o „innym składzie sądu pierwszej instancji”, a w art. 741 § 2 k.p.c. ustawodawca wskazał „sąd, który wydał zaskarżone postanowienie”.

Sąd drugiej instancji przedstawił pogląd, według którego zażalenie na zarządzenie o zwrocie wniosku o udzielenie zabezpieczenia nadal powinno być rozpoznawane na zasadach analogicznych do zarządzenia o zwrocie pozwu, zatem to zażalenie powinien rozpoznawać sąd drugiej instancji. Za tą koncepcją przemawia niewątpliwe podobieństwo zarządzenia o zwrocie wniosku do zarządzenia o zwrocie pozwu, to zaś powoduje, że celowe jest jednakowe traktowanie zażaleń na obie decyzje procesowe.

Odmienny pogląd można wywieść z nowo wprowadzonej kompetencji innego składu sądu pierwszej instancji do rozpoznawania zażaleń na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia, a więc na decyzję merytoryczną, wynikającej z art. 741 § 1 i 2 k.p.c. Przy użyciu argumentu *a maiori ad minus* możliwe jest twierdzenie, że skoro inny skład sądu pierwszej instancji ma kompetencję do rozpoznania zażalenia na decyzję o charakterze merytorycznym, to tym bardziej mieści się w niej także kompetencja do rozpoznania zażalenia na wydaną w tym postępowaniu decyzję o charakterze jedynie formalnym. To stanowisko jest uzasadnione zmianą ustawodawczą polegającą na wprowadzeniu instytucji tzw. zażaleń poziomych, w tym także w postępowaniu zabezpieczającym. Oznacza ona poszerzenie kompetencji sądu pierwszej instancji

o uprawnienie do rozpoznawania zażaleń, co realizuje m.in. postulat szybkości postępowania w sprawach drobniejszych.

M.M.

*

III CZP 70/20

„Czy dopuszczalna jest apelacja powoda od wyroku, w części w której oddalono jego żądanie główne, w sytuacji gdy nie został zaskarżony wyrok w części uwzględniającej żądanie ewentualne?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 lipca 2020 r., J. Kremer, M. Boniecki, W. Żukowski)

Sąd Apelacyjny uznał za ugruntowany pogląd, że o żądaniu ewentualnym sąd orzeka tylko wtedy, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu. Uzasadnione jest to tym, że żądanie ewentualne jest żądaniem zgłoszonym w pozwie na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2012 r., I CSK 100/12, Izba Cywilna 2013, nr 12, s. 44), każde zatem z żądań stanowi zamkniętą całość. Sąd drugiej instancji uznał za niedopuszczalne zarówno jednoczesne uwzględnienie żądania głównego i ewentualnego, jak też częściowo każdego z nich. Stwierdził, że możliwość wyboru przez sąd, które żądanie należy uwzględnić, jest sprzeczna z przepisem art. 321 § 1 k.p.c. Ze względu na konstrukcję żądania ewentualnego za logiczne uznał, że przede wszystkim powinno zostać zgłoszone roszczenie najlepiej zaspokajające interes powoda, a następnie mniej korzystne dla strony inicjującej proces.

Za podstawowy problem Sąd Apelacyjny uznał zakres, w jakim strona zaskarżyła niekorzystny dla niej wyrok. W apelacji pominięto punkt wyroku, w którym częściowo uwzględnione zostało żądanie ewentualne zgłoszone w czwartej kolejności, a niewniesienie środka odwoławczego przez drugą stronę spowodowało, że wyrok w tym zakresie stał się prawomocny formalnie (art. 363 § 1 k.p.c.) i materialnie (art. 365 § 1 k.p.c.). W takiej sytuacji uwzględnienie przez sąd odwoławczy apelacji

w zakresie żądania głównego albo unieważnienia umowy, albo zapłaty kwoty z tytułu spreadu, skutkowałyby istnieniem dwóch prawomocnych, odmiennych treściowo rozstrzygnięć dotyczących tego samego stosunku prawnego. Z formalnego punktu widzenia bez znaczenia jest, że unieważnienie umowy zawiera w sobie uznanie części postanowień za niewiążące. Skoro zatem zapadło rozstrzygnięcie rozstrzygające spór między stronami, apelację od żądań zgłoszonych wcześniej należy uznać za niedopuszczalną.

Nie przekonała Sądu drugiej instancji argumentacja o braku *gravamen* w zaskarżeniu wyroku w części uwzględniającej żądanie pozwu, gdyż żądanie główne czy pierwsze ewentualne w większym stopniu zaspokajało interes prawny strony powodowej. Uwzględnienie zatem części dalszego żądania ewentualnego z jednoczesnym oddaleniem żądań wcześniejszych, przy założeniu autonomii poszczególnych żądań, było w efekcie dla powódki niekorzystne i stwarzało interes prawny w zaskarżeniu punktu dotyczącego spreadu, co z kolei umożliwiłoby kontrolę zasadności oddalenia żądań uprzednich.

Sąd Apelacyjny dostrzegł jednak, że zaskarżony wyrok jako całość niewątpliwie nie zaspokaja w pełni interesu prawnego strony powodowej. Nie może być też tak, że uwzględnienie żądania ewentualnego z samego założenia wyklucza zaskarżenie przez powoda żądania głównego. Sąd stwierdził, że dopuszczalne byłoby uznanie, iż wniosek o zmianę wyroku w zakresie oddalającym żądanie główne zawiera *implicite* wniosek o zmianę wyroku w części uwzględniającej żądanie ewentualne, a wtedy sąd odwoławczy uzyskałby możliwość kontroli zasadności oddalenia żądania głównego bez obawy pozostawienia innego rozstrzygnięcia dotyczącego tego samego stosunku prawnego.

M.M.

*

III CZP 71/20

„Czy przesłanka podjęcia zawieszzonego postępowania, z uwagi na ogłoszenie upadłości pozwanego, zawarta w treści art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst:

Dz.U. z 2019 r., poz. 498) umożliwiająca podjęcie postępowania przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta, po wyczerpaniu trybu określonego ustawą, nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności, wymaga rozumienia pojęcia »wyczerpanie« nie tylko jako zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, ale także – w razie odmowy jej umieszczenia na liście wierzytelności – skorzystania z przysługujących wierzycielowi środków zaskarżenia?»

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 czerwca 2020 r., VII AGa 2251/18, J. de-Heij Kaplińska, M. Dobrzyński, M. Kruszyński)

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na wykładnię pojęcia „wyczerpanie trybu określonego ustawą”. Wskazał dwa poglądy. W myśl jednego, sformułowanie to należy rozumieć po prostu jako zgłoszenie syndykowi wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, które – w razie odnowy uznania jej na liście wierzytelności – nie wymaga dalszych kroków ze strony wierzyciela, tzn. złożenia sprzeciwu od tej decyzji. Wierzyciel musi zgłosić swoją wierzytelność do listy, jeżeli podlega ona zgłoszeniu. Nie jest natomiast konieczne, aby w wypadku nieuznania wierzytelności przez syndyka zgłosił także sprzeciw, a w razie niekorzystnego rozstrzygnięcia sprzeciwu – zażalenie, a wyczerpanie trybu przewidzianego ustawą może nastąpić również w ten sposób, że lista wierzytelności uprawomocni się bez sprzeciwu wierzyciela. Z tą chwilą tryb przewidziany ustawą dla wierzyciela ulega wyczerpaniu i w postępowaniu upadłościowym nie ma on możliwości udowodnienia, że wierzytelność istnieje. O wyczerpaniu trybu nie może być mowy, jeżeli wierzyciel w ogóle nie zgłosi wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, wtedy zatem nie ma możliwości podjęcia postępowania. Wyczerpanie trybu nie oznacza wyczerpania środków zaskarżenia; racjonalny ustawodawca nałożyłby taki obowiązek na wierzyciela w sposób wyraźny.

W myśl innego poglądu, wyczerpanie trybu określonego ustawą wymaga – w razie odmowy uznania wierzytelności na liście – złożenia sprzeciwu od tej decyzji, a ewentualnie nawet zażalenia na postanowienie sędziego komisarza, wydane na skutek tego sprzeciwu. Został on przyjęty w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2017 r.,

I PK 273/16 (OSNP 2018, nr 8, poz. 101) oraz z dnia 19 kwietnia 2011 r., I PK 188/10 (niepubl.).

Sąd drugiej instancji, stwierdził, że pojęcie „po wyczerpaniu trybu określonego ustawą” użyte w art. 145 ust. 1 Pr.upadł. nie pozwala mieć wątpliwości, iż podjęcie postępowania sądowego lub administracyjnego w sprawie o wierzytelność podlegającą zaspokojeniu z masy upadłości możliwe jest dopiero po rozpoznaniu i rozstrzygnięciu (negatywnym) przez sąd upadłościowy zażalenia wierzyciela na postanowienie sędziego-komisarza odmawiające uznania wierzytelności.

M.M.

*

III CZP 72/20

„1. Czy orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest – w rozumieniu art. 417¹ § 1 k.c. – orzeczeniem wydanym we właściwym postępowaniu, stwierdzającym bezprawność aktu normatywnego implementującego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady do polskiego porządku prawnego?

a w razie odpowiedzi twierdzącej,

2. czy odpowiedzialność państwa za szkodę wyrządzoną jednostce przez wydanie aktu normatywnego nieprawidłowo implementującego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady do polskiego porządku prawnego zależy od spełnienia przesłanek wywiedzionych z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2020 r., M. Koba, K. Pietrzykowski, M. Romańska)

Sąd Najwyższy stwierdził, że w judykaturze nie ma wypowiedzi w zakresie objętym zagadnieniem prawnym, natomiast w literaturze występuje znaczne zróżnicowanie stanowisk. Według pierwszego, wymaganie przedsądu nie odnosi się do przypadków niezgodności prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej, skoro art. 417¹ § 1 k.c. nie wymienia tego prawa, które jest odrębnym systemem norm prawnych niepodlegającym

kategorii umów międzynarodowych. Według drugiego stanowiska, orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest orzeczeniem wydanym we właściwym postępowaniu w rozumieniu art. 417¹ k.c. W pojęciu „właściwe postępowanie” w rozumieniu art. 417¹ § 1 k.c. mieszczą się również postępowania przed właściwymi organami, w których może dojść do ustalenia niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym, np. na skutek niewłaściwej implementacji dyrektywy wspólnotowej. Sąd Najwyższy podał też, że w literaturze wypowiedzane są poglądy pośrednie, zawierające elementy obu stanowisk. W ocenie Sądu Najwyższego więcej argumentów przemawia za akceptacją drugiego stanowiska, a w takiej sytuacji aktualne staje się drugie zagadnienie prawne.

Odwolując się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Sąd Najwyższy wskazał na trzy przesłanki odpowiedzialności państwa członkowskiego. Pierwsza z nich polega na tym, by rezultat zamierzony w dyrektywie obejmował przyznanie jednostkom określonych uprawnień, drugą przesłanką jest możliwość określenia treści tych uprawnień na podstawie przepisów dyrektywy, a trzecia przesłanka to istnienie związku przyczynowego między naruszeniem zobowiązania ciążącego na państwie a poniesioną przez poszkodowanych szkodą. Sąd Najwyższy zauważył m.in., że odpowiedzialność państwa członkowskiego została w prawie unijnym ograniczona do przypadków bezprawności względnej i kwalifikowanej oraz do istnienia bezpośredniego związku przyczynowego. Państwo członkowskie powinno naprawić skutki wyrządzonej szkody w ramach krajowego prawa zobowiązań, przy czym zasady odszkodowania określone w obowiązującym ustawodawstwie krajowym nie mogą być mniej korzystne niż w przypadku podobnych roszczeń o charakterze wewnętrznym i nie mogą być ustalone w sposób powodujący, że uzyskanie odszkodowania będzie praktycznie niemożliwe lub nadmiernie utrudnione.

Sąd Najwyższy dostrzegł, że według utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nieodłączną, choć niewypowiedzianą wyraźnie częścią systemu traktatowego Unii Europejskiej jest zasada odpowiedzialności państwa członkowskiego za wyrządzone jednostkom szkody wskutek naruszenia prawa unijnego. Dodał, że nieistnienie możliwości uzyskania od państwa członkowskiego przez jed-

nostki odszkodowania za uszczerbek doznany w sferze swych uprawnień przez naruszenie prawa unijnego prowadziłyby do podważenia pełnej skuteczności tego prawa oraz osłabienia ochrony uprawnień, których ono jest źródłem. Oparciem dla wymienionej zasady jest także norma traktatowa zobowiązująca państwa członkowskie do podjęcia wszelkich właściwych środków o charakterze ogólnym lub jednostkowym w celu zapewnienia wykonania zobowiązań, jakie ciążą na nich z mocy prawa unijnego. Podlegająca naprawieniu przez państwo członkowskie na podstawie prawa unijnego szkoda majątkowa obejmuje zarówno straty, jak i utracone korzyści.

Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego wywodzone z prawa unijnego, ale realizowane, a w pewnym stopniu nawet ustalane przy uwzględnieniu prawa krajowego, są ujmowane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jako warunek konieczny i zarazem wystarczający tej odpowiedzialności wobec jednostek za naruszenie prawa unijnego. Z takiego charakteru tych przesłanek Trybunał wyprowadza zakaz uzależnienia w prawie krajowym naprawienia przez państwo szkód spowodowanych naruszeniem prawa unijnego od wymagań materialnych i formalnych mniej korzystnych niż w przypadkach podobnych roszczeń o charakterze wewnętrznym oraz wymagań powodujących, że uzyskanie odszkodowania będzie praktycznie niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, a także formułuje wniosek o możliwości dochodzenia odpowiedzialności państwa za wymienione szkody na podstawie prawa krajowego, jeżeli przewidziane w prawie krajowym przesłanki nie wykraczają poza wymagania prawa unijnego. Sąd Najwyższy ocenił też, że w piśmiennictwie brakuje zwykle wyraźnej konkluzji w odniesieniu do omawianego zagadnienia prawnego.

Sąd Najwyższy nawiązał także do postanowienia z dnia 28 listopada 2019 r., I CSK 435/18 (niepubl.), w którym – w podobnej sprawie – Sąd Najwyższy zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniami prejudycjalnymi. Zaznaczył również, że jest jednak zdania, iż rozważane zagadnienia prawne nie dotyczą wykładni przepisów prawa Unii Europejskiej, lecz prawa polskiego, a konkretnie art. 417¹ § 1 k.c.

A.T.

III CZP 73/20

„Czy jest dopuszczalne zobowiązanie się przez strony dwustronnie zobowiązującej umowy przedwstępnej sprzedaży nieruchomości do przeniesienia wierzytelności jak i długu z takiej umowy na blankietowo wyznaczonego innego nabywcę nieruchomości, z pozostawieniem jego wyboru jednej ze stron umowy przedwstępnej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 lipca 2020 r., II Ca 1159/19, S. Krajewski, M. Ernest, M. Wojtkiewicz)

Wątpliwości Sądu Okręgowego wzbudziło zawarcie w umowie przedwstępnej blankietowej zgody na zawarcie umowy przyrzeczonej przez pełnomocnika powódki ze wskazaną przez kupujących osobą trzecią, gdyż zgodnie z art. 389 § 1 k.c. umowa, przez którą jedna ze stron lub obie zobowiązują się do zawarcia oznaczonej umowy (umowa przedwstępna), powinna określać istotne postanowienia umowy przyrzeczonej. Stronami takiej umowy są wierzyciel i dłużnik, ale dopuszcza się umowę przedwstępną na rzecz osoby trzeciej. W niniejszej sprawie uregulowanie zawarte w umowie przedwstępnej nie stanowi jednak klauzuli świadczenia na rzecz osoby trzeciej, lecz obejmuje upoważnienie na przeniesienie praw i obowiązków wynikających z umowy przedwstępnej na tę osobę. Sąd drugiej instancji rozważał, czy poczynione w tym zakresie czynności prawne pozwalają na przyjęcie, że przejście tych praw i obowiązków było zgodne z prawem, a zatem czy było ważne i skuteczne.

Sąd Okręgowy przypomniał, że właściwość zobowiązania wynikającego z umowy przedwstępnej nie stoi na przeszkodzie cesji z tego tytułu, przy czym skuteczny przelew wierzytelności jest możliwy wyłącznie wraz z przejściem długu przez osobę a brak przejęcia długu pozbawiłby powódkę możliwości skutecznego dochodzenia zapłaty za sprzedaną nieruchomość od nabywcy. Prezentowany jest jednak również pogląd stanowczo wykluczający cesję wierzytelności o wykonanie zobowiązania z umowy przedwstępnej, w tym z umów przedwstępnych dwustronnie zobowiązujących. Nie tylko wchodzące w skład wierzytelności roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej jest nieprzenoszalne w drodze umowy cesji, ale także nie jest możliwe przejęcie takiego długu.

Argumentuje się, że nie jest możliwe poprawne skonstruowanie obowiązku zawarcia umowy przyrzeczonej, gdy druga strona takiej umowy nadal pozostawałaby uprawniona do żądania zawarcia umowy przyrzeczonej, wskutek zaś przejęcia jej długu przejemca miałby obowiązek zawrzeć wspomniany kontrakt definitywny. Wyróżnia się różne sytuacje, określające zakres włączeń przelewu ze względu na jego sprzeczność z właściwością zobowiązania, w tym wierzytelności, których charakter nakazuje liczyć się z wolą dłużnika co do zmiany wierzyciela, np. wynikających z umowy przedwstępnej. Dłużnikowi nie jest obojętne, komu ma świadczyć i należy liczyć się z jego zdaniem w zakresie tego, kto ma być jego wierzycielem (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2004 r., III CZP 96/03, OSNC 2004, nr 6, poz. 88, z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 134/10, OSNC 2011, nr 11, poz. 118, oraz z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17, OSNC 2019, nr 3, poz. 26). Niektórzy przedstawiciele doktryny prawniczej wskazują jednak na dyskusyjność poglądu jakoby właściwość zobowiązania sprzeciwiała się zbyciu wierzytelności w sytuacji, gdy szczególnie charakter zobowiązania nakazuje uwzględnianie woli dłużnika w odniesieniu do kwestii, kto ma być jego wierzycielem np. w wypadku wierzytelności z umowy przedwstępnej.

Sąd drugiej instancji zauważył też, że przepisy kodeksu cywilnego nie wyłączają *expressis verbis* dopuszczalności zobowiązania się przez strony dwustronnie zobowiązującej umowy przedwstępnej sprzedaży nieruchomości do przeniesienia wierzytelności jak i długu z takiej umowy na blankietowo wyznaczonego innego nabywcę nieruchomości, z pozostawieniem jego wyboru jednej ze stron umowy przedwstępnej.

M.M.

*

III CZP 74/20

„Czy w świetle art. 436 k.c. w związku z art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń wynikająca z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej po-

siadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje szkody wyrządzone przez wielofunkcyjny pojazd mechaniczny, niezależnie od sposobu wykorzystywania tego pojazdu w chwili wyrządzenia szkody?”

(wniosek Rzecznika Finansowego z dnia 18 sierpnia 2020 r., RF/105/2020)

Rzecznik Finansowy szeroko przeanalizował orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie pojęcia „ruch pojazdów”. Jego zdaniem, rozbieżności w orzecznictwie powstają przede wszystkim na tle konstruowania normy prawnej na podstawie wykładni art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych oraz art. 436 k.c., a także stopnia uwzględnienia przy tej wykładni celów, dla których przepis art. 436 k.c. został ustanowiony, tj. ochrony przed wzmożonym niebezpieczeństwem dla otoczenia ze strony pojazdów oraz istoty odpowiedzialności opartej na zasadzie ryzyka. Zagadnienie to wiąże się także z określeniem, w jakim stopniu należy uwzględnić cel i istotę art. 436 k.c., a także innych przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności deliktowej, dla tych elementów sprawstwa, które wskazane są w art. 34 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych i stanowią samodzielną podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej zakładu ubezpieczeń, a w szczególności podczas rozładunku i załadunku. W tym kontekście istotne jest również uwzględnienie celów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103WE, w tym określenie, w jakim zakresie te cele mogą być pogodzone z istotą i celem reguł odpowiedzialności deliktowej określonych w kodeksie cywilnym, w tym z utrwaloną wieloletnią praktyką ich stosowania.

Ostatnim elementem wywołującym rozbieżności w orzecznictwie jest określenie, w jakim stopniu wykładnia pojęć istotnych z punktu widzenia konstruowania przedmiotowej normy prawnej, takich jak „ruch pojazdu” czy „droga”, wymaga posłużenia się przepisami innych ustaw, w szczególności zaś Prawa o ruchu drogowym, i to niezależnie od tego, czy przyjęta jest koncepcja uwzględniająca w istotnym stopniu cel i znaczenie przepisów kodeksu cywilnego, czy też bardziej autonomiczna ograniczającą zakres wykładni przede wszystkim do przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych

W ocenie Rzecznika Finansowego, zastosowanie powinien mieć art. 436 § 1 k.c. oraz art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, według których do przyjęcia odpowiedzialności ubezpieczyciela konieczne było ustalenie charakteru ubezpieczonego pojazdu i jego funkcji, jak i że szkoda została wyrządzona w związku z jego ruchem.

Daleko idące odmiennosci w ocenie pojęcia „ruch pojazdów” uwidoczniły się po wydaniu przez Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeczenia z dnia 28 listopada 2017 r., C-514/16, Rodrigues de Andrade przeciwko Proenca Salvador, w którym została przeprowadzona interpretacja ruchu pojazdu w kontekście prawa unijnego. Uwidocznione rozbieżności w zakresie pojęcia ruchu pojazdu sprowadzają się w szczególności do przypadków, w których główną funkcją pojazdu jest wykorzystanie go w danym momencie w innym celu, niż jako zwykły środek transportu, tj. pojazd pełniący m.in. funkcję transportowo-robotyczną lub komunikacyjno-robotyczną.

Tak przyjęta interpretacja analizowanego pojęcia ruchu pojazdu prowadzi w konsekwencji do konieczności badania, czy w chwili zdarzenia pojazd – mimo uruchomionego silnika – wykorzystywany jest jako środek transportu, czy jako narzędzie pracy. Istotne wątpliwości może budzić to, czy nowe podejście nie okaże się zbyt kazuistyczne, gdyż przy takiej interpretacji pojawiają się problemy dotyczące oceny, czy zamontowane w pojeździe elementy, pełniące w danym okresie funkcję odmienną niż komunikacyjna pozwalają na przyjęcie, że pojazd znajduje się w ruchu.

Wskazany wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wpłynął na orzecznictwo sądów polskich w zakresie pojęcia „ruchu pojazdu” na potrzeby ustalenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody i jego ubezpieczyciela; sądy zaczęły zwracać uwagę na pojęcie ruchu pojazdu jedynie do przypadków użycia go w charakterze środka transportu.

Zdaniem Rzecznika Finansowego, szerokie ujmowanie pojęcia „ruch pojazdu” pozwala na uniknięcie wielu wątpliwości o sprzeczności systemowej w zakresie odpowiedzialności pojazdów objętych obowiązkowym ubezpieczeniem, tj. istnienia odpowiedzialności w przypadku zaparkowanego samochodu osobowego za szkody wyrządzone tzw. samozałpłonem, a braku odpowiedzialności w przypadku ciągnika rolniczego stojącego na poboczu i koszącego trawę. W konsekwencji, szerokie

rozumienie ruchu pojazdu pozwoli uniknąć przerzucenia całej odpowiedzialności za skutki zdarzenia na ubezpieczonych oraz poszkodowanych lub dychotomii w zakresie odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody na podstawie art. 436 k.c. i jego ubezpieczyciela z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

M.M.

*

III CZP 75/20

„Czy w stanie prawnym wprowadzonym od dnia 7 listopada 2019 roku ustawą z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1496 ze zm.) sąd drugiej instancji rozpoznający środek odwoławczy w postaci zażalenia na orzeczenie wydane przez sąd pierwszej instancji w sprawie toczącej się w postępowaniu uproszczonym orzeka w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 2 lipca 2020 r., II Cz 845/20, G. Buła, A. Cholewa-Kuchta, R. Mleczek)

Sąd Okręgowy przypomniał, że wątpliwość co do składu sądu drugiej instancji przy rozpoznaniu zażalenia na orzeczenie wydane przez sąd pierwszej instancji w postępowaniu uproszczonym istniała także w poprzednim stanie prawnym. Została ona rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 listopada 2001 r., III CZP 61/01 (OSNC 2002, nr 5, poz. 62), zgodnie z którą w postępowaniu uproszczonym toczącym się na skutek zażalenia sąd rozpoznaje zażalenie w składzie jednego sędziego i uzasadnia z urzędu wszystkie postanowienia kończące to postępowanie.

Sąd drugiej instancji zakwestionował aktualność tego poglądu w stanie prawnym wynikającym z ustawy nowelizującej i obowiązującej od dnia 7 listopada 2019 r., gdyż w art. 397 § 1 k.p.c. znalazła się regulacja przewidująca, że sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym

w składzie trzech sędziów. Ponadto nie znalazł bezpośredniej podstawy do przyjęcia jednoosobowego składu sądu rozpoznającego zażalenie wniesione w postępowaniu uproszczonym w przepisach regulujących to postępowanie odrębne. W art. 505¹⁰ §1 k.p.c. znajduje się tylko regulacja dotycząca składu sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację wniesioną od wyroku wydanego w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu uproszczonym.

Stosując zasady wykładni wskazane przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wobec braku przepisów normujących postępowanie wywołane wniesieniem zażalenia w ramach postępowania uproszczonego należy odwołać się najpierw do przepisów o zażaleniu w postępowaniu procesowym zwykłym. W obecnym stanie prawnym te przepisy (art. 397 § 1 k.p.c.) regulują skład sądu w postępowaniu zażaleniowym, zatem nie ma podstaw do korzystania – przez odesłanie z art. 397 § 3 k.p.c. – z przepisów regulujących skład sądu drugiej instancji w postępowaniu apelacyjnym, zarówno w sprawach prowadzonych w trybie zwykłym, jak i w odrębnym postępowaniu uproszczonym. Dlatego Sąd drugiej instancji zdecydował się na rozpoznanie niniejszego zażalenia w składzie trzyosobowym i w takim też składzie przedstawił zagadnienie prawne.

Sąd Okręgowy uwypuklił, że zastosowanie przedstawionego sposobu rozwiązania tego problemu, przy braku bezpośredniego uregulowania przez ustawodawcę składu sądu do rozpoznania zażeń wnoszonych w postępowaniach uproszczonych, prowadzi do nieracjonalnych wniosków. Zgodnie z art. 505¹⁰ § 1 k.p.c., środek odwoławczy od wyroku, czyli merytorycznego rozstrzygnięcia powództwa rozpoznawanego przez sąd pierwszej instancji w postępowaniu uproszczonym, będzie rozpoznawać sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, podczas gdy środek odwoławczy od orzeczeń w kwestiach formalnych w tym postępowaniu sąd drugiej instancji w składzie trzyosobowym. Taki wniosek pozostaje w sprzeczności z wykładnią systemową i celowością, gdyż co do zasady to orzeczenia merytoryczne mają zdecydowanie większe znaczenie dla stron.

M.M.

III CZP 76/20

„Czy w stanie prawnym wprowadzonym od dnia 7 listopada 2019 roku ustawą z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1496 ze zm.) sąd drugiej instancji rozpoznający środek odwoławczy w postaci zażalenia na orzeczenie wydane przez sąd pierwszej instancji w sprawie toczącej się w postępowaniu uproszczonym orzeka w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 1 lipca 2020 r., II Cz 787/20, G. Buła)

Przedstawione zagadnienie jest identyczne jak zagadnienie w sprawie III CZP 75/20.

*

III CZP 77/20

„Czy po umorzeniu z mocy prawa na podstawie art. 146 ust. 1 zdanie drugie Prawa upadłościowego postępowania egzekucyjnego skierowanego do majątku wchodzącego w skład masy upadłości dopuszczalne jest wydanie postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości, jeżeli przybicia prawomocnie udzielono przed ogłoszeniem upadłości, a wezwanie o cenę nabycia nastąpiło po prawomocnym ogłoszeniu upadłości i nabywca egzekucyjny wpłacił ją w terminie?”

(postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 17 lipca 2020 r., I Cz 6/20, K. Maciejewska, B. Ziemia, M. Nagórny)

Z językowej wykładni art. 146 ust. 1 zdanie drugie Pr.upadł. Sąd Rejonowy wywiódł, że możliwość przysądzenia własności nieruchomości istnieje wyłącznie na etapie zawieszenia postępowania egzekucyjnego, zatem tylko wtedy, gdy do wezwania o brakującą cenę nabycia doszło w okresie poprzedzającym prawomocność ogłoszenia upadłości. Norma ta neguje dopuszczalność przysądzenia prawa własności lub użytko-

wania wieczystego nieruchomości, jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało już umorzone z mocy prawa na skutek uprawomocnienia się postanowienia o ogłoszeniu upadłości, mimo to że prawomocnego przybicia udzielono przed ogłoszeniem upadłości, a po ogłoszeniu upadłości nabywca wpłacił na wezwanie cenę nabycia. Artykuł 146 Prawa upadłościowego jednoznacznie wskazuje na niedopuszczalność przysądzenia własności nieruchomości po prawomocnym ogłoszeniu upadłości. Data podjęcia czynności przez organ egzekucyjny decydowałaby o utrzymaniu lub utracie uprawnienia nabywcy z art. 995 k.p.c., mimo terminowego wykonania przez niego obowiązków licytacyjnych, co jednak Sąd Rejonowy uznał za rozwiązanie krzywdzące nabywcę.

Ponadto językowa wykładnia budzi wątpliwości w zestawieniu z art. 826 k.p.c., zgodnie z którym umorzenie postępowania egzekucyjnego nie może naruszać praw osób trzecich, do których zalicza się również licytanta wygrywającego przetarg, który po dopełnieniu warunków licytacyjnych uzyskuje prawo do przysądzenia własności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2005 r., III CK 261/04, niepubl.).

Zdaniem Sadu Rejonowego, gdyby organ egzekucyjny niezwłocznie po prawomocności postanowienia o przybicciu wykonał obowiązek wezwania o brakującą cenę, nabywca miałby możliwość wykonania obowiązków licytacyjnych przed ogłoszeniem upadłości, co mogłoby skutkować wydaniem orzeczenia o przysądzeniu, zanim postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego uzyskało przymiot prawomocności. Przyjęcie, że o skutecznym nabyciu prawa własności licytowanej nieruchomości rozstrzyga data podjęcia czynności przez organ egzekucyjny wydała się Sądowi Rejonowemu krzywdząca dla nabywcy, który nie ma wpływu na dalszy bieg postępowania. Ze względu na prawomocność postanowienia o przybicciu nabywca, na podstawie art. 995 k.p.c., uzyskał uprawnienie do przysądzenia. Termin przystąpienia do wykonania obowiązku wezwania o brakującą cenę nabycia przez komornika uzależniony był zapewne od sposobu funkcjonowania kancelarii, tempa realizacji wniosków, w tym także sposobu komunikacji z sądem i daty uzyskania informacji o prawomocności postanowienia o przybicciu. Opóźnienie w podjęciu czynności wskazanej art. 967 k.p.c. było niezależne od nabywcy. Od uprawomocnienia się przybiccia pozostawał on

w oczekiwaniu na działanie organu egzekucyjnego i nie miał żadnego wpływu na termin skierowania wezwania do wykonania obowiązków licytacyjnych, tym samym wypełnienia przesłanek skutecznego przysądzenia z art. 146 ust. 1 zdanie trzecie Pr.upadł.

Sad Rejonowy stwierdził, że unormowanie to podyktowane jest względami praktycznymi, by zapobiec zniweczeniu egzekucji nieruchomości w sytuacji, gdy w postępowaniu egzekucyjnym doszło już do udzielenia przybicia na rzecz nabywcy egzekucyjnego, i po tej czynności ogłoszono upadłość dłużnika egzekwowanego. Argumenty celowościowe mogłyby przemawiać za dopuszczeniem możliwości przysądzenia prawa po umorzeniu postępowania egzekucyjnego, jeżeli do uprawomocnienia postanowienia o przybiciu doszło przed ogłoszeniem upadłości dłużnika. Do masy upadłości zostałaby przy tym przekazana cała cena nabycia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2017 r., III CZP 80/17, OSP 2019, nr 3, poz. 26).

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

1. Ustanowienie dla uczestnika jako osoby, której miejsce pobytu nie jest znane, kuratora powinno być poprzedzone działaniami sądu zmierzającymi do ustalenia pobytu tego uczestnika.

2. Ustanowienie kuratora *absentis* wywołuje ten skutek, że zainteresowany nieobecny ma prawo oczekiwać podejmowania przez niego działań w postępowaniu. Nie można przyjąć, że uczestnik miał zapewnioną należytą ochronę swych praw w sytuacji zupełnej bierności ustanowionego kuratora. Tolerowanie przez sąd takiego stanu stanowi naruszenie art. 143 k.p.c.

(postanowienie z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 412/15, M. Romańska, K. Pietrzykowski, J. Kaspryszyn, niepubl.)

Glosa

Daniela Jakimca, Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury 2020, nr 2, s. 71

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator przyłączył się do stanowiska Sądu Najwyższego, że do ustanowienia kuratora *absentis* niezbędne jest uprzednie wyjaśnienie przez sąd okoliczności, czy miejsce pobytu uczestnika jest rzeczywiście nieznanne. W takich przypadkach, oprócz zobowiązania wnioskodawcy i uczestników postępowania sądowego do podania wszelkich danych dotyczących miejsca pobytu nieobecnego, zasadne było również podjęcie przez sąd działań zmierzających do ustalenia jego adresu.

W ocenie autora, zasadne było stwierdzenie przez Sąd Najwyższy nieważności postępowania w sytuacji, w której wadliwe ustanowienie przedstawiciela procesowego narażało stronę na naruszenie jej praw, przez pozbawienie możliwości skutecznej obrony. Nie można przyjąć, że uczestnik ma zapewnioną należytą ochronę swych praw w razie zupełnej bierności ustanowionego kuratora, tj. jego nieobecności na wszystkich rozprawach i nieprzedstawieniu żadnego stanowiska w sprawie. Kurator ustanowiony dla osoby nieznannej z miejsca pobytu powinien aktywnie reprezentować interesy uczestnika postępowania sądowego i mieć rozeznanie o stanie sprawy zapewniające ochronę jego interesów. To zaś, jak wypełnia on swoje obowiązki, wpływa na ocenę, czy prawa strony lub uczestnika postępowania były należycie chronione.

K.W.

*

teza oficjalna

Odpowiedzialność posiadacza pojazdu mechanicznego jest wyłączona także w sytuacji, gdy szkoda jest wyłącznie następstwem zawinionych działań (zaniechań) poszkodowanego i osoby trzeciej (art. 435 § 1 i art. 436 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CSK 542/16, L. Koper, Z. Kwaśniewski, W. Pawlak, OSNC-ZD 2018, nr D, poz. 50)

teza opublikowana w „Wiadomościach Ubezpieczeniowych”

1. Odpowiedzialność posiadacza pojazdu mechanicznego jest wyłączona także wtedy, gdy szkoda jest wyłącznie następstwem zawinionych działań (zaniechań) poszkodowanego i osoby trzeciej (art. 435 § 1 i art. 436 § 1 k.c.).

2. Wyłączna wina w spowodowaniu szkody, przewidziana w art. 435 § 1 k.c., występuje tylko wtedy, gdy zawinione działanie poszkodowanego było jedyną przyczyną wypadku.

Glosa

Konrada Balcerowskiego, Wiadomości Ubezpieczeniowe 2020, nr 1, s. 61

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Według glosatora, orzeczenie Sądu Najwyższego zasługuje na aprobatę w zakresie, w jakim rozstrzyga problem dotyczący wykładni sformułowania „wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej” w odniesieniu do kwestii, czy możliwe jest wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej posiadacza pojazdu mechanicznego w przypadku, gdy łącznie zachodzą przesłanki egzoneracyjne wyłącznej winy poszkodowanego i osoby trzeciej. W tym zakresie autor glosy w pełni zgodził się zarówno z pozytywną odpowiedzią Sądu Najwyższego, jak i z przedstawioną na jej poparcie argumentacją, podkreślając, że ze względu na funkcję przesłanek egzoneracyjnych polegającą na ochronie interesów posiadacza pojazdu, nie sposób przyjąć, że pozwany posiadacz pojazdu znalazłby się w gorszym położeniu w sytuacji, gdy wyłączną winę ponoszą łącznie poszkodowany i osoba trzecia, skoro dla wyłączenia jego odpowiedzialności wystarczy, aby szkoda została spowodowana z wyłącznej winy jednego z tych podmiotów.

Glosator nie podzielił natomiast przedstawionej w uzasadnieniu komentowanego orzeczenia koncepcji wyjaśniającej charakter przesłanek egzoneracyjnych. Zauważył, że przedmiotowy wyrok wpisuje się w istniejącą od dłuższego czasu linię orzeczniczą, w której Sąd Najwyższy opowiada się konsekwentnie za koncepcją wyłączności przyczyny, zgodnie z którą zachowanie poszkodowanego lub osoby trzeciej ma znaczenie dla zwolnienia z odpowiedzialności posiadacza pojazdu mechanicznego o tyle, o ile stanowi jedyną przyczynę powstania szkody. W ocenie glosatora, koncepcja ta ma liczne wady; pozostaje w sprzeczności z regułami wnioskovania i narusza podstawowe zasady rządzące odpowiedzialnością cywilną. W szczególności nie można zaakceptować tezy, jakoby przesłanki egzoneracyjne stanowiły okoliczność decydującą o przerwaniu związku przyczynowego mającego swój początek w ruchu pojazdu, ponieważ – choć w takiej sytuacji rzeczywiście obowiązek odszkodowawczy nie może powstać – wynika to z braku podstawowej przesłanki powstania odpowiedzial-

ności odszkodowawczej, jaką jest związek przyczynowy między zdarzeniem a szkodą (art. 361 k.c.), a nie z powodu wystąpienia tych okoliczności.

A.D.

*

Rzecz nabyta w trakcie trwania małżeństwa, w którym obowiązuje ustawowa wspólność majątkowa, w części ze środków pochodzących z majątku osobistego jednego z małżonków, a w części z ich majątku wspólnego, wchodzi do majątku osobistego małżonka i do majątku wspólnego małżonków w udziałach odpowiadających stosunkowi środków przeznaczonych z tych majątków na jej nabycie, chyba że świadczenie z majątku osobistego lub majątku wspólnego przekazane na nabycie rzeczy miało charakter nakładu, odpowiednio, na majątek wspólny lub osobisty.

(uchwała z dnia 19 października 2018 r., III CZP 45/18, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz, OSNC 2019, nr 7–8, poz. 76; BSN 2018, nr 10, s. 7; MoP 2018, nr 22, s. 1182; Prok. i Pr. 2019, nr 4, wkładka, s. 48; Rej. 2018, nr 11, s. 136; NPN 2018, nr 3, s. 96; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2018, nr 4, s. 166)

Glosa

Katarzyny Wiśniewskiej, Transformacje Prawa Prywatnego 2020, nr 2, s. 201

Glosa jest częściowo krytyczna.

Glosatorka przytoczyła za Sądem Najwyższym pojawiające się w nauce i orzecznictwie koncepcje rozstrzygania przynależności przedmiotu nabytego w trakcie trwania wspólności ustawowej pomiędzy małżonkami w części za środki pochodzące z majątku osobistego małżonka, a w części ze środków pochodzących z majątku wspólnego, a następnie poddała te koncepcje wnikliwej analizie.

Zdaniem autorki, przyjęta przez Sąd Najwyższy w glosowanej uchwale koncepcja ułamkowa chroni wierzycieli oraz stanowi pozbawione arbitralności odzwierciedlenie zaangażowanych majątków, jak

też zabezpiecza interesy ekonomiczne małżonka angażującego w nabycie przedmiotu środki z majątku osobistego. Glosatorka wskazała, że w przypadku nabycia nieruchomości, która tylko częściowo ma wejść do majątku wspólnego, ujawniają się jednak znaczne trudności w określeniu reżimu prawnego, który należy zastosować; nie wiadomo w szczególności, czy wymagana przez art. 37 § 1 pkt 1 k.r.o. zgoda drugiego małżonka byłaby w takich sytuacjach elementem warunkującym skuteczność samej umowy nabycia nieruchomości. Do mankamentów takiego rozwiązania autorka zaliczyła również sprzeczność z domniemaniem racjonalności ustawodawcy przez konieczność stworzenia nieprzewidzianego przez niego wprost tworu hybrydowego, ułamkowo-łącznego, a także niemożność precyzyjnego ustalenia zasad zarządu takim przedmiotem.

Ponadto, zdaniem autorki, wobec przewidzianej w art. 35 k.r.o. niedopuszczalności podziału majątku wspólnego w trakcie jego trwania, ograniczeń doznawałyby możliwości zniesienia współwłasności określone w art. 210 k.c., tj. możliwość zniesienia współwłasności poprzez przyznanie przedmiotu małżonkowi, do którego majątku osobistego należy udział w tym przedmiocie. Rozwiązanie takie, niemieszczące się w odeśłaniu z art. 33 pkt 10 k.r.o., można również określić jako sprzeczne z samym celem ustroju wspólności ustawowej.

W konkluzji glosatorka zauważyła, że bez wyraźnego wypowiedzenia się w tej kwestii przez ustawodawcę trudno oczekiwać, jakkolwiek jest to pożądané, iż orzecznictwo opowie się ostatecznie za jedną z proponowanych koncepcji i pomimo zarysowanych w glosie dogmatycznych mankamentów przyjętej przez Sąd Najwyższy koncepcji ułamkowej, na potrzeby praktyki taką powinno się przyjmować za najwłaściwsze rozwiązanie, przynajmniej do czasu kolejnej uchwały.

Glosy opracowali także M. Sekuła-Leleno (Ius Novum 2019, nr 4, s. 227), D. Dobosz (Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne 2019, nr 28, s. 197) oraz M. Nazar (Studia Iuridica Lublinsensia 2020, nr 3, s. 267 – omówienie wkrótce). Uchwałę omówiła też E. Holewińska-Łapińska (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2019, s. 159).

K.L.

Do wpisu w księdze wieczystej połączenia lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość w rozumieniu art. 2 ust. 2 u.w.l. z częścią nieruchomości wspólnej w związku z dokonaną nadbudową lub przebudową i utratą przez część nieruchomości wspólnej takiego charakteru, nie jest konieczne ustanowienie *ex novo* odrębnej własności nowopowstałego lokalu w miejsce dotychczasowego prawa przysługującego właścicielowi nieruchomości lokalowej.

(postanowienie z dnia 16 listopada 2018 r., I CSK 646/17, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Koba, OSNC 2019, nr 9, poz. 93; BSN 2019, nr 2, s. 12)

Glosa

Piotra Pieczonki, *Studia Iuridica Toruniensia* 2019, nr 25, s. 261

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wskazał, że postanowienie dotyczy problematyki skutków prawnych przebudowy samodzielnego lokalu i przyłączenia do niego części nieruchomości wspólnej. W postanowieniu tym Sąd Najwyższy powrócił do istotnego dla funkcjonowania wspólnot mieszkaniowych, lecz budzącego w praktyce wiele wątpliwości problemu skutków prawnych przebudowy samodzielnego lokalu i przyłączenia do niego części nieruchomości wspólnej. Według autora, głosowane postanowienie daje wskazówki, jak należy dokonać czynności polegającej na przyłączeniu fragmentu nieruchomości wspólnej do samodzielnego lokalu, jakie elementy taka czynność prawna musi obejmować oraz kiedy jest ona dopuszczalna i może stanowić podstawę do ujawnienia zmiany w księdze wieczystej.

Glosator uznał, że przyjęty w analizowanym orzeczeniu Sądu Najwyższego kierunek interpretacji jest właściwy. Zdaniem autora, trafnie wskazano, że przebudowanie samodzielnego lokalu mieszkalnego przez przyłączenie do niego części nieruchomości wspólnej może prowadzić do powstania nowej nieruchomości lokalowej oraz że w skutek tych czynności faktycznych (przebudowa) nie dochodzi do zmiany prawa własności. Potrzebna jest do tego dodatkowa czynność prawa, podjęta w formie aktu notarialnego, na mocy której nie następuje ponowne wyodrębnienie lokalu, a jedynie przyłączenie do niego części nieruchomości

wspólnej oraz jednoczesna zmiana dotychczasowych udziałów w nieruchomości wspólnej.

Głosowane postanowienie zostało omówione przez M. Berka i S. Romanowa w przeglądzie orzecznictwa (Pal. 2019, nr 6, s. 109 – red. J. Pi-suliński).

An.T.

*

1. Przy zawieraniu umowy w sporze z członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę tę może reprezentować – na podstawie uchwały zgromadzenia wspólników – pełnomocnik umocowany rodzajowo albo do określonej umowy lub określonego sporu (art. 210 § 1 k.s.h.).

2. Jeżeli jednak w spółce komandytowej komplementariuszem jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jej pełnomocnikiem na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. nie może być osoba będąca jednocześnie komandytariuszem w tej spółce komandytowej i członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – komplementariusza; takie powiązanie sprzeciwia się naturze spółki komandytowej.

(uchwała z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZP 71/18, J. Gudowski, W. Katner, G. Misiurek, OSNC 2019, nr 11, poz. 110; BSN 2019, nr 1, s. 7; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, nr 1, s. 149)

Glosa

Dominiki Wajdy i Pawła Tymczyszyna, Monitor Prawniczy 2020, nr 12, s. 652

Glosa jest aprobująca.

Zdaniem glosatorów, Sąd Najwyższy trafnie opowiedział się przeciwko dopuszczalności stosowania art. 210 k.s.h w odniesieniu do spółki komandytowej i podał, że nie ma argumentów jurystycznych pozwalających na stosowanie tego przepisu do umów zawieranych przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, będącej komplemen-

tariuszem spółki komandytowej. Trafnie również Sąd Najwyższy uznał za niedopuszczalną sytuację, w której pełnomocnik miałby reprezentować jednocześnie komplementariusza tej samej spółki komandytowej, w której jest komandytariuszem.

Na aprobatę zasługuje też stanowisko, że prezes zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością będącej komplementariuszem w spółce komandytowej nie może być umocowany do zawierania umów między spółką z ograniczoną odpowiedzialnością a członkiem jej zarządu oraz w relacjach między wspólnikami spółki komandytowej. Regulacja art. 210 k.s.h. ma charakter wyjątkowy, co przemawia przeciwko przyjęciu dopuszczalności jej rozszerzającej wykładni.

Komentatorzy podali, że w odniesieniu do spółek osobowych, w tym spółki komandytowej, odpowiednie stosowanie art. 210 § 1 k.s.h. uznać trzeba za niedopuszczalne, a zawarte w art. 33¹ § 1 k.c. odesłanie jest niewystarczające. Potrzebny byłby wyraźny przepis odsyłający, a art. 210 § 1 k.s.h. nie jest przepisem o osobie prawnej jako takiej, ale dotyczy zasad reprezentowania osoby prawnej, którą jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

W odniesieniu do spółek osobowych ustawodawca wskazuje, kiedy przepisy o spółkach kapitałowych mają zastosowanie do spółek osobowych, w omawianym zaś przypadku brak takiej podstawy prawnej. Pomędzy spółką komandytową a spółką z ograniczoną odpowiedzialnością zachodzą fundamentalne różnice konstrukcyjne, które pozwalają formułować argument przeciwko stosowaniu *per analogiam* przepisów dedykowanych przez ustawodawcę do zupełnie innego modelu konstrukcyjnego spółki. Jak stwierdza się zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze, warunek stosowania analogii stanowi podobieństwo fatycznie nieuregulowanej i uregulowanej sytuacji, jak też podobieństwo celów regulacji.

W ocenie autorów, analogia ma służyć wypełnianiu luk, przy czym dotyczy to luk konstrukcyjnych, czyli sytuacji, w których brak norm uniemożliwia funkcjonowanie przewidzianej przez prawo instytucji prawnej; we wskazanej na gruncie spółki komandytowej sytuacji nie ma niemożności funkcjonowania, lecz istnieje wątpliwość dotycząca prawidłowego wzorca w zakresie reprezentacji spółki. Przede wszystkim zaś w omawianej sytuacji brak podstaw do przyjęcia istnienia luki w prawie, gdyż

w odniesieniu do zasad reprezentacji w spółce komandytowej została ona określona przez ustawodawcę przepisami bezwzględnie obowiązującymi.

W dalszej części glosy autorzy wskazali, że Sąd Najwyższy odniósł się do problemu bezterminowego udzielania pełnomocnictwa i uznał, iż uchwała wspólników może określić termin wygaśnięcia umocowania, jednak nie stanowi to elementu koniecznego. Jeżeli w uchwale została pominięta kwestia czasu, na jaki udziela się pełnomocnictwa, należy przyjąć, że jest ono bezterminowe, zatem zastosowanie znajdą ogólne reguły jego odwołania. Bezterminowe udzielenie pełnomocnictwa dopuszczalne jest zarówno przy pełnomocnictwie do poszczególnej czynności, jak i pełnomocnictwie rodzajowym.

Zdaniem komentatorów, pogląd ten zasługuje na aprobatę, gdyż wspólnicy decydują o samej możliwości posłużenia się konstrukcją pełnomocnictwa. Ustawodawca nie zwięża zakresu ich autonomii przez szczególne regulacje w przepisie i należy przyjąć, że wspólnicy w uchwale mogą zarówno zakreślić terminowe pełnomocnictwo, jak też nie odnieść się w ogóle do kwestii czasowości udzielonego umocowania i wówczas udzielone zostaje pełnomocnictwo bezterminowe; może ono wygasnąć zarówno z woli spółki, w drodze uchwały wspólników o odwołaniu pełnomocnictwa, jak też z woli pełnomocnika, w formie oświadczenia woli pełnomocnika o zrzeczeniu się pełnomocnictwa.

Głosę opracowali również M. Dumkiewicz i S. Kidyba (Glosa 2019, nr 4, s. 70) oraz A. Siembida (Rejent 2020, nr 8, s. 85 – omówienie niebawem). Uchwała została omówiona przez P. Popardowskiego w przeglądzie orzecznictwa (Glosa 2019, nr 2, s. 7).

R.N.

*

Artykuł 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz.U. Nr 97, poz. 1051 ze zm.) nie wyłącza nabycia przez zasiedzenie nieruchomości Skarbu Państwa stanowiącej las państwowy w rozu-

mieniu art. 1 pkt 3 tej ustawy, na zasadach określonych w art. 172 i nast. k.c.

(postanowienie z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 207/18, P. Grzegorzczuk, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 1, poz. 12; OSP 2020, nr 4, poz. 29; BSN 2019, nr 6, s. 8)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury 2020, nr 2, s. 51

Glosa jest aprobująca.

Glosator zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, że nabycie przez zasiedzenie prawa własności nieruchomości leśnych (lasów) należących do Skarbu Państwa nie jest objęte zakresem pojęcia „przekształcenia własnościowe”, o którym mowa w art. 2 ustawy z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju.

Zdaniem komentatora, Sąd Najwyższy przytoczył istotne argumenty za wąskim rozumieniem pojęcia „przekształcenia własnościowe”, nieobejmującym przypadków nabycia z mocy prawa (*ex lege*) lub sądowej realizacji roszczenia, lecz jedynie procesy transformacyjne o charakterze strukturalnym (reprzywatyzacji i prywatyzacji), mogące zagrażać zachowaniu *status quo* w zakresie zasobów naturalnych istotnych dla ogółu społeczeństwa, w tym zwłaszcza takie zmiany właściciela, które dokonują się na podstawie czynności prawnych (jako sposobu gospodarowania własnością publiczną w zakresie, w którym przedmiotem tej własności są dobra państwowe o szczególnym znaczeniu).

Autor omówił sześć zasadniczych przesłanek wskazanych w glosowanym orzeczeniu i przemawiających za dopuszczalnością nabycia przez zasiedzenie nieruchomości leśnych Skarbu Państwa, w tym wyniki wykładni celowościowej i historycznej przepisów ustawy z 6 lipca 2001 r., brak wyrażonego przez ustawodawcę w sposób wyraźny zakazu przedmiotowego lub podmiotowego przełamującego zasadę dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie nieruchomości leśnych, brak podstaw do traktowania gruntów leśnych jako *rei extra commercium*, całkowite pominięcie w ustawie z 6 lipca 2001 r., jak również w moty-

wach jej projektu, zagadnienia ochrony interesów posiadaczy *in statu usucapiendi*, a także skutki przeciwnej interpretacji w postaci całościowego charakteru wyłączenia dopuszczalności zasiedzenia, a to wobec zasadniczych trudności interpretacyjnych i związanej z tym niepewności w zakresie stanu własności w przypadku próby przełożenia wskazanych w art. 38 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2129 ze zm.) okoliczności, w których możliwa jest sprzedaż nieruchomości leśnej, na przypadki dopuszczalności zasiedzenia.

Głosę opracowała także M. Balwicka-Szczyrba (OSP 2020, nr 4, poz. 29).

K.L.

*

Przepisy odnoszące się do lokalu mieszkalnego, o którym mowa w ustawie z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r. poz. 2356 ze zm.) nie stanowią przeszkody do wykonania uprawnień osoby bliskiej zmarłego najemcy, wynikających z art. 691 § 1 k.c. oraz z praw spadkowych, o których mowa w art. 922 § 1 k.c. odnośnie do dziedziczenia prawa własności albo ekspektatywy prawa własności takiego lokalu mieszkalnego.

(wyrok z dnia 4 grudnia 2019 r., I CSK 506/18, W. Katner, M. Kocon, A. Kozłowska, niepubl.)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Krakowski Przegląd Notarialny 2020, nr 2, s. 145

Glosa jest aprobująca.

Autor scharakteryzował ekspektatywę jako prawo podmiotowe *sui generis* i przedstawił poglądy doktryny oraz orzecznictwa na temat istoty tego pojęcia. W jego ocenie, potrzeba konstruowania praw tymczasowych (ekspektatyw) związana jest z istnieniem różnych dróg powstawania i nabywania praw podmiotowych.

Glosator zaaprobował pogląd Sądu Najwyższego, że ekspektatywa jest prawem podmiotowym określanym jako tymczasowe, tj. takie, które stanowi wiązkę uprawnień określonego podmiotu wynikających z prawa, którego dotyczy, ale do pełnej realizacji tego prawa, już nie jako tymczasowego, w tym także jego formalnego uzyskania, wymagane jest dodatkowe zachowanie będące czynnością faktyczną lub prawną.

W ocenie glosatora, nie powinno budzić wątpliwości to, że ekspektatywy cywilnoprawnych praw majątkowych również wchodzą do spadku. Dotyczy to jednak tylko tych spośród nich, które wyprzedzają prawa mogące ze swej natury stanowić przedmiot spadkobrania. W związku z tym skonkludowano, że ekspektatywę własności lokalu należy uznać nie tylko za prawo zbywalne, lecz także za prawo dziedziczne.

J.T.

*

Poszkodowanemu oraz cesjonariuszowi roszczeń odszkodowawczych z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje od ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej zwrot kosztów tzw. prywatnej opinii (ekspertyzy) rzeczoznawcy, jeżeli jej sporządzenie było niezbędne do efektywnego dochodzenia odszkodowania.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 2 września 2019 r., III CZP 99/18, D. Zawistowski, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Pawlak, M. Romańska, K. Strzelczyk, K. Weitz, OSNC 2020, nr 2, poz. 13; BSN 2019, nr 9; MoP 2019, nr 19, s. 1019; Rej. 2019, nr 9, s. 181)

Glosa

Karola Rębisza, Wiadomości Ubezpieczeniowe 2020, nr 2, s. 101

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wskazał, że komentowana uchwała została podjęta w związku z wnioskiem Rzecznika Finansowego, wskazującym na rozbieżności

w orzecznictwie sądów powszechnych w sprawach z obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w kwestii zasądzenia zwrotu wydatków poniesionych przez poszkodowanych bądź cesjonariuszy na sporządzenie prywatnej opinii (ekspertyzy) rzeczoznawcy w toku postępowania likwidacyjnego.

W ocenie glosatora, kluczową kwestią omawianego orzeczenia jest uzależnienie roszczeń odszkodowawczych poszkodowanych i cesjonariuszy od „niezbędności” sporządzonej opinii dla efektywnego dochodzenia roszczeń. Podniósł, że zdaniem Sądu Najwyższego przy ocenie tego kryterium należy uwzględniać całokształt okoliczności sprawy. Zwrot kosztów sporządzenia opinii prywatnej można uznać za zasadny, jeżeli jej zlecenie było celowe i racjonalne z punktu widzenia efektywnej realizacji roszczeń z tytułu wypadku. Autor zwrócił uwagę, że uchwała nie rozstrzyga sposobu określenia wysokości kosztów opinii, które miałyby podlegać refundacji przez zakład ubezpieczeń. W jego ocenie, zasadne wydaje się tu odwołanie do zasad ogólnych prawa cywilnego (np. normalne następstwa szkody), a pomocne może okazać się orzecznictwo w kwestii zasadności najmu pojazdu zastępczego, które przyjęło, że stawki najmu pojazdu zastępczego powinny odpowiadać stawkom na rynku lokalnym. Glosator zauważył, że w komentowanej uchwale Sąd Najwyższy uznał, iż cesjonariuszowi wiarytelności ubezpieczeniowej tak samo, jak poszkodowanemu, przysługuje uprawnienie dochodzenia od ubezpieczyciela zwrotu kosztów prywatnej opinii.

W konkluzji autor zwrócił uwagę na przyjętą w omawianym orzeczeniu realistyczną formułę, która nie daje poszkodowanym ani cesjonariuszom powszechnego i bezwzględnego prawa żądania zwrotu kosztów opinii, lecz ogranicza roszczenia do przypadków, w których opinia rzeczoznawcy jest rzeczywiście niezbędnym warunkiem efektywnego dochodzenia roszczeń, co należy wykazać i uzasadnić.

Uchwałę omówili w przeglądach orzecznictwa: K. Milkowski (R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, nr 4, s. 180) oraz P. Wyszynska-Ślufińska (Pał. 2020, nr 4, s. 113 – red. J. Pisuliński),

K.G.

prawo cywilne procesowe

teza oficjalna

Syndyk, który wykonuje uprawnienia wynikające z uczestnictwa upadłego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 186 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2344 ze zm.) przy wytoczeniu powództwa o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników w tejże spółce jest związany terminami określonymi przez art. 251 k.s.h.

(uchwała z dnia 20 lutego 2019 r., III CZP 93/18, K. Tyczka-Rote, J. Frąckowiak, W. Katner, OSNC 2020, nr 1, poz. 8; BSN 2019, nr 2, s. 9; M.Pr.Bank. 2020, nr 3, s. 42)

Glosa

Katarzyny Bilewskiej, Monitor Prawniczy 2020, nr 13, s. 708

Glosa jest aprobująca.

Zdaniem autorki, komentowane orzeczenie zasługuje na uwagę z dwóch powodów. Sąd Najwyższy przesądził w nim uwarunkowania wykonywania przez syndyka uprawnień wynikających z praw udziałowych upadłego w spółce w zakresie zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników spółki. W uchwale potwierdzono również kierunek interpretacyjny przepisów dotyczących zaskarżania uchwał przyznający to uprawnienie także osobom, które nabyły określone uprawnienia do udziałów, tj. użytkownikowi oraz zastawnikowi udziałów, choć nie są one wprost wskazane jako legitymowane do zaskarżenia uchwał wspólników w przepisach kodeksu spółek handlowych.

W odniesieniu do pierwszej kwestii glosatorka podała, że Sąd Najwyższy trafnie przyjął, iż syndyk jedynie wykonuje uprawnienia upadłego odnośnie praw udziałowych, nie ma zaś samoistnej legitymacji do kwestionowania uchwał. Syndyk nie ma własnych uprawnień, lecz wykonuje tylko uprawnienia, jakie w spółce przysługiwałyby upadłemu. Na aprobatę zasługuje również odróżnienie przez Sąd Najwyższy interesu publicznego, który może realizować prokurator zaskarżając uchwałę na podstawie art. 57 k.p.c. w związku z art. 7 k.p.c., od interesu, który nie

ma takiego charakteru. Syndyk w postępowaniu upadłościowym działa w interesie wierzycieli masy upadłości, który ma charakter prywatny, choć zbiorowy. W przypadku syndyka realizującego cele ochrony wierzycieli należy uznać, że wykonywanie praw udziałowych nie odbywa się na zasadach szczególnych, lecz w ramach właściwych standardom korporacyjnym określonym w kodeksie spółek handlowych i nie może prowadzić do zaburzenia normalnego funkcjonowania spółki tylko dlatego, że w gronie jej wspólników znajduje się upadły, a należące do niego udziały weszły do masy upadłości. Komentowana uchwała wpisuje się w utrwalone stanowisko judykatury, zgodnie z którym system zaskarżania uchwał wspólników ma charakter autonomiczny i nie ma podstaw do ustalenia odstępstw od zasad i terminów zaskarżania uchwał ze względu na interes prywatny wierzycieli, choćby zbiorowo reprezentowany.

Poruszając drugi problem glosatorka wskazała, że na aprobatę zasługuje pogląd o dopuszczalności zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników także przez użytkownika i zastawnika udziału, wykonującego prawo głosu. Użytkownikowi i zastawnikowi udziału można przekazać wykonywanie prawa głosu na zgromadzeniu wspólników. Uczestnictwo w zgromadzeniu wspólników i wykonywanie prawa głosu jest związane z ewentualnym późniejszym procesem kwestionowania uchwały podjętej na zgromadzeniu i oba te prawa powinny być wykonywane łącznie. Trudno bronić poglądu, że zastawnik lub użytkownik nie posiada, będącego konsekwencją procesu podejmowania uchwał, prawa do zaskarżenia uchwał, w których powzięciu brał udział i wobec których wspólnik przekazał mu prawo zajęcia stanowiska w głosowaniu, przekazując na jego rzecz prawo głosu. Względy systemowe i celowościowe przemawiają zatem za przyznaniem użytkownikowi i zastawnikowi prawa do zaskarżenia uchwał zgromadzenia wspólników w tych przypadkach, w których osoby te wykonują prawo głosu. Funkcjonalne powiązanie prawa głosu z prawem zaskarżania uchwał uzasadnia posiadanie przez użytkownika i zastawnika udziału prawa zaskarżania uchwał zgromadzeń, w odniesieniu do których to prawo głosu było wykonywane.

Głosę do uchwały opublikował również R. Adamus (M.Pr.Bank. 2020, nr 3, s. 58). Omówił ją P. Popardowski w przeglądzie orzecznictwa (Glosa 2019, nr 2, s. 19).

R.N.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2020 NR 10

Artykuł 63 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 380 ze zm.) nie stanowi przepisu zawartego w ustawie szczególnej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1235).

(uchwała z dnia 8 sierpnia 2019 r., III CZP 11/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek, OSNC 2020, nr 10, poz. 79)

*

Udzielenie przez sąd zezwolenia na zbycie nieruchomości położonej w Polsce przez osobę pełnoletnią, pozbawioną zdolności do czynności prawnych, nie stanowi „rozstrzygnięcia dotyczącego praw rzeczowych na nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej” w rozumieniu art. 1110² k.p.c.

(uchwała z dnia 8 listopada 2019 r., III CZP 24/19, J. Gudowski, M. Romańska, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 10, poz. 80)

*

Zasądzenie odszkodowania za szkodę określoną w art. 129 ust. 2 w związku z art. 136 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo

ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1396 ze zm.) według cen z dnia jego ustalenia nie wyłącza przyznania odsetek za opóźnienie od dnia powstania stanu opóźnienia.

(uchwała z dnia 8 listopada 2019 r., III CZP 32/19, J. Gudowski, M. Romańska, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 10, poz. 81)

*

Małżonek dłużnika osobistego jest – na podstawie art. 41 k.r.o. – dłużnikiem ponoszącym wobec wierzyciela odpowiedzialność ograniczoną do składników majątku wspólnego małżonków.

(uchwała z dnia 8 listopada 2019 r., III CZP 36/19, J. Gudowski, M. Romańska, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 10, poz. 82)

*

Przewidziane w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1083) uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem określonym w umowie obejmuje także prowizję za udzielenie kredytu.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2019 r., III CZP 45/19, K. Strzelczyk, M. Koba, M. Kocon, OSNC 2020, nr 10, poz. 83)

*

Wygaśnięcie roszczeń wierzycieli na podstawie art. 9 ust. 2c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm.) pociąga za sobą wygaśnięcie hipotek zabezpieczających ich wierzytelności.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2019 r., III CZP 49/19, K. Strzelczyk, M. Koba, M. Kocon, OSNC 2020, nr 10, poz. 84)

*

Udzielenie przez zależną spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością poręczenia na wekslu wystawionym przez członka za-

rządu dominującej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga zgody zgromadzenia wspólników spółki dominującej (art. 15 § 2 k.s.h.).

(uchwała z dnia 24 stycznia 2020 r., III CZP 52/19, K. Weitz, A. Kozłowska, K. Strzelczyk, OSNC 2020, nr 10, poz. 85)

*

Obligatariuszowi przysługuje legitymacja do dochodzenia od dłużnika rzeczowego zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą roszczenia z obligacji wyemitowanych na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 ze zm.).

(uchwała z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 55/19, R. Trzaskowski, M. Koba, K. Pietrzykowski, OSNC 2020, nr 10, poz. 86)

*

Osoba zainteresowana, wskazana we wniosku wszczynającym postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku, nieuczestnicząca w nim na skutek niedoręczenia odpisu wniosku i niezawiadomienia o terminie rozprawy, nie jest uczestnikiem postępowania.

(postanowienie z dnia 5 grudnia 2019 r., III CZP 39/19, G. Misiurek, A. Owczarek, K. Weitz, OSNC 2020, nr 10, poz. 87)

*

Zaspokojenie wierzyciela z nieruchomości przewłaszczonej na zabezpieczenie powinno uwzględniać wymaganie proporcjonalności, nakazujące wybór sposobu zaspokojenia odpowiadającego ochronie interesu wierzyciela oraz możliwie najmniej dolegliwego dla dłużnika.

(wyrok z dnia 17 stycznia 2020 r., IV CSK 513/18, R. Trzaskowski, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote, OSNC 2020, nr 10, poz. 88)

Zawarte w pozwie uzupełnienie zapowiedzi sprostowania prasowego dokonywanego w formie przekazu za pomocą obrazu i dźwięku przez wskazanie jego autora nie stanowi niedopuszczalnego na etapie postępowania sądowego uzupełnienia tekstu sprostowania.

(wyrok z dnia 21 lutego 2020 r., I CSK 560/18, D. Dończyk, A. Owczarek, K. Strzelczyk, OSNC 2020, nr 10, poz. 89)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2020 NR C

W umowie nie można postanowić, że strona dokona potrącenia, mimo niespełnienia jego ustawowych przesłanek.

(wyrok z dnia 22 marca 2019 r., I CSK 71/18, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, K. Zawada, OSNC 2020, nr C, poz. 37)

*

Niedające się usunąć wątpliwości co do daty doręczenia, spowodowane niemożnością zweryfikowania datownika odcisniętego na formularzu potwierdzenia odbioru w systemie informatycznym operatora pocztowego, powinny być rozstrzygane na korzyść adresata przesyłki.

(postanowienie z dnia 22 marca 2019 r., I CZ 118/17, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, K. Zawada, OSNC 2020, nr C, poz. 38)

*

1. Uczestnikiem postępowania w sprawie o zniesienie współwłasności może być także osoba, na rzecz której ustanowiono prawo dożywotniego i nieodpłatnego użytkowania tej nieruchomości obciążającego udział przysługujący współwłaścicielowi (art. 510 § 1 k.p.c.).

2. Na postanowienie sądu drugiej instancji o odmowie dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania przysługuje zażalenie.

(postanowienie z dnia 3 kwietnia 2019 r., II CZ 123/18, M. Koba, W. Pawlak, K. Strzelczyk, OSNC 2020, nr C, poz. 39)

Sąd wieczystoksięgowy, badając dokument bankowy, o którym mowa w art. 95 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 128 ze zm.), bada także prawidłowość umocowania osób, które ten dokument w imieniu banku podpisały. Może tego dokonać tylko na podstawie dokumentów, o których mowa w art. 626⁸ § 2 k.p.c.

(postanowienie z dnia 11 kwietnia 2019 r., III CSK 110/17, A. Owczarek, W. Katner, K. Weitz, OSNC 2020, nr C, poz. 40)

*

Głęboki i długotrwały konflikt między wspólnikami nie przesądza niemożliwości osiągnięcia celu spółki i nie uzasadnia żądania wspólnika rozwiązania spółki.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2019 r., II CSK 66/18, M. Koba, W. Pawlak, K. Strzelczyk, OSNC 2020, nr C, poz. 41)

*

Wysokość roszczenia o zwrot wartości korzyści uzyskanej kosztem innej osoby bez podstawy prawnej (art. 405 k.c.) wyznacza nie tylko wartość wzbogacenia, lecz także wielkość zubożenia, ustalana według stanu w chwili zamknięcia rozprawy.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2019 r., II CSK 130/18, M. Kocon, W. Pawlak, R. Trzaskowski, OSNC 2020, nr C, poz. 42)

*

1. Termin przedawnienia roszczeń, o których mowa w art. 677 k.c., biegnie nie od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, lecz od dnia zwrotu rzeczy.

2. Zwrot rzeczy w rozumieniu art. 677 k.c. odpowiada wydaniu rzeczy przez najemcę lub objęciu jej we władanie przez wynajmującego.

(wyrok z dnia 24 kwietnia 2019 r., IV CSK 333/18, M. Kocon, M. Koba, A. Piotrowska, OSNC 2020, nr C, poz. 43)

*

Powództwo prokuratora wytoczone wyłącznie w celu ochrony praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego może

być oddalone, jeżeli jego uwzględnienie naruszałoby uprawnienia osoby trzeciej niebędącej stroną postępowania.

(wyrok z dnia 26 kwietnia 2019 r., V CSK 90/18, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski, B. Ustjanicz, OSNC 2020, nr C, poz. 44)

*

Umowa gwarancyjna (art. 391 k.c.), zawarta przez wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej bez zgody podmiotu tworzącego, jest nieważna.

(wyrok z dnia 26 kwietnia 2019 r., V CSK 103/18, K. Pietrzykowski, R. Trzaskowski, B. Ustjanicz, OSNC 2020, nr C, poz. 45)

*

1. Artykuł 228 pkt 2 k.s.h. nie ma zastosowania, jeżeli powództwo przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną tej spółce wytacza syndyk masy upadłości.

2. Jeżeli roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zostało oparte na podstawie prawnej wyznaczonej przez art. 293 § 1 k.s.h., to wyrokowanie na podstawie art. 415 k.c. narusza zakaz orzekania ponad żądanie (art. 321 k.p.c.).

(wyrok z dnia 8 maja 2019 r., V CSK 207/18, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, W. Pawlak, OSNC 2020, nr C, poz. 46)

*

Dla oceny, czy określona wypowiedź narusza dobro osobiste decydujące znaczenie ma obiektywny miernik w postaci opinii przeciętnej, rozsądnie i uczciwie myślącej osoby, a stosując ten miernik sąd nie bada rzeczywistej reakcji społecznej, lecz ocenia, czy wypowiedź mogła stać się podstawą negatywnych ocen i odczuć u przeciętnej, rozsądnie postępującego człowieka.

(wyrok z dnia 15 maja 2019 r., II CSK 158/18, M. Kocon, M. Koba, R. Trzaskowski, OSNC 2020, nr C, poz. 47)

Nie można żądać wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 1 pkt 2, jeżeli umorzenie postępowania karnego nastąpiło z braku dowodów (art. 404 k.p.c.). Wyłączenie to obejmuje m.in. wypadek wskazany w art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., czyli brak danych uzasadniających popełnienie przestępstwa.

(postanowienie z dnia 22 maja 2019 r., I CZ 33/19, M. Wysocka, G. Mi-siurek, K. Zawada, OSNC 2020, nr C, poz. 48)

*

Jeżeli żądania powodów – współuczestników jednolitych (art. 73 § 2 k.p.c.) – są różne, przedmiot sprawy określa żądanie idące naj-dalej.

(wyrok z dnia 22 maja 2019 r., II CSK 283/18, H. Pietrzowski, G. Mi-siurek, R. Trzaskowski, OSNC 2020, nr C, poz. 49)

*

Notariusz ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c. za szkodę strony i osób trzecich, wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnej w sposób zawiniony, na skutek niezachowania należytej staranności, do jakiej jest obowiązany przy wyko-nywaniu tych czynności, z uwzględnieniem zawodowego charak-teru działalności (art. 355 § 2 k.c. oraz art. 49 w związku z art. 80 § 1–3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 540 ze zm.).

(wyrok z dnia 28 czerwca 2019 r., IV CSK 224/18, A. Piotrowska, M. Koba, K. Pietrzykowski, OSNC 2020, nr C, poz. 50)

*

1. Sądem właściwym do wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego względem orzeczenia Sądu Najwyższego jest Sąd Najwyższy (art. 795-1 k.p.c. w związku z art. 6 ust. 1 i art. 4 pkt 6 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europej-

skiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, Dz.Urz. UE L 143, s. 15 ze zm.).

2. Wydanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego względem rozstrzygnięcia o kosztach postępowania jest uwarunkowane tym, by orzeczenie co do meritum, z którym związane jest rozstrzygnięcie o kosztach, dotyczyło roszczenia bezspornego w rozumieniu rozporządzenia nr 805/2004.

(postanowienie z dnia 9 sierpnia 2019 r., V CSK 423/18, P. Grzegorzczak, OSNC 2020, nr C, poz. 51)

*

Przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody wynikłej z nienależytego wykonania lub niewykonania zobowiązania rozpoczyna bieg w chwili, która nastąpiłaby niezwłocznie po otrzymaniu wezwania dłużnika do zapłaty odszkodowania, gdyby wierzyciel wystąpił z wezwaniem w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zdanie drugie k.c.); jest to chwila powstania szkody w majątku wierzyciela, pozostającej w związku przyczynowym z nienależytym wykonaniem lub niewykonaniem zobowiązania.

(wyrok z dnia 4 października 2019 r., I CSK 511/18, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, K. Weitz, OSNC 2020, nr C, poz. 52)

*

Służebność przesyłu nabyta w wyniku zasiedzenia obciąża nieruchomości, a nie ustanowione na niej użytkowanie wieczyste.

(postanowienie z dnia 24 października 2019 r., V CSK 314/18, T. Bielska-Sobkowicz, P. Grzegorzczak, A. Piotrowska, OSNC 2020, nr C, poz. 53)

*

Niezależnie od roszczenia o zadośćuczynienie wynikającego z ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1127 ze zm.),

ojcu dziecka przysługuje także roszczenie o zadośćuczynienie na podstawie art. 448 w związku z art. 23 i 24 k.c., jeżeli doszło do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci zdrowia psychicznego i godności przez zawinione – wskutek rażącego niedbalstwa – nierozpoznanie przez lekarza (pracownika zakładu opieki zdrowotnej) wrodzonej wady płodu lub niepoinformowanie go o tej wadzie, co uniemożliwiło mu podjęcie stosownego profilaktycznego leczenia psychologicznego i doprowadziło do silnego urazu psychicznego.

(wyrok z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 491/18, M. Koba, W. Katner, M. Kocon, OSNC 2020, nr C, poz. 54)

*

W postępowaniu o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej ma zastosowanie art. 192 pkt 3 k.p.c. w związku z art. 373 ust. 1 i art. 376 ust. 1 zdanie trzecie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 498) oraz z art. 13 § 2 k.p.c.

(postanowienie z dnia 4 grudnia 2019 r., I CSK 521/18, W. Katner, M. Kocon, A. Kozłowska, OSNC 2020, nr C, poz. 55)

*

Orzeczenie na podstawie art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności innych osób (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2203) o umieszczeniu osoby w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym musi być konieczne w konkretnych okolicznościach sprawy. Ustalając je sąd musi uwzględnić w szczególności opinie biegłych, wyniki prowadzonego dotychczas postępowania terapeutycznego oraz możliwość efektywnego poddania się przez tę osobę postępowaniu terapeutycznemu na wolności.

(postanowienie z dnia 19 grudnia 2019 r., II CSK 378/19, A. Kozłowska, K. Pietrzykowski, K. Weitz, OSNC 2020, nr C, poz. 56)

INFORMACJE

Z dniem 3 lipca br. na emeryturę przeszła Jadwiga Sawczenko – kierownik sekretariatu Wydziału V.

*

Z dniem 3 lipca br. stanowisko kierownika sekretariatu Wydziału V objęła Ewa Zawisza.

*

Z dniem 28 sierpnia br. na emeryturę przeszła Bogumiła Gruszka – starszy inspektor sądowy w Wydziale IV.

Dane statystyczne – lipiec 2020 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2363	301	256	-	13	1	20	-	131	91	2408
3.	CZP w tym:	81	7	5	3	-	-	-	-	-	2	83
	art. 390 k.p.c.	73	7	4	2	-	-	-	-	-	2	76
	skład 7-miu	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	62	29	33	-	8	3	2	-	-	20	58
5.	CO w tym:	146	99	107	-	-	-	-	-	-	107	138
	art. 401 k.p.c.	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1	4
	art. 45 i 48 k.p.c.	141	99	106	-	-	-	-	-	-	106	134
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	72	16	15	-	-	-	-	-	-	15	73
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2724	452	416	3	21	4	22	-	131	235	2760

Dane statystyczne – sierpień 2020 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2408	226	188	-	3	1	7	-	126	51	2446
3.	CZP w tym:	83	10	3	3	-	-	-	-	-	-	90
	art. 390 k.p.c.	76	8	3	3	-	-	-	-	-	-	81
	skład 7-miu	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	58	29	18	-	7	3	-	-	-	8	69
5.	CO w tym:	138	74	50	-	-	-	-	-	-	50	162
	art. 401 k.p.c.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	art. 45 i 48 k.p.c.	134	74	50	-	-	-	-	-	-	50	158
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	73	10	8	-	-	-	-	-	-	8	75
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2760	349	267	3	10	4	7	-	126	117	2842

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	8
Glosy	32
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2020 nr 10	47
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2020 nr C	51
Informacje	57
Dane statystyczne – lipiec 2020 r.	58
Dane statystyczne – sierpień 2020 r.	59